

Veilig op Weg handleiding

Inhoud

Inleiding

Deel 1 Handleiding organisatie

- 1.1 Oriëntatie
- 1.2 Werving van een school
- 1.3 Werkgroep
- 1.4 Afspraken met de Veilig op Weg-lesgever
- 1.5 Afspraken met de gemeente
- 1.6 Afspraken met de school
- 1.7 Publiciteit

Deel 2 Handleiding lesgever

- 2.1 Voorbereiden
- 2.2 Theorieles
- 2.3 Lesborden
- 2.4 Praktijkles
- 2.5 Afronding in de klas

Bijlagen

1. Voorbeeld draaiboek organisatie
2. Voorbeeld roulatieschema Veilig op Weg-les
3. Voorbeeld brief aan leerkracht
4. Checklist voorbereiding les
5. Toelichting op de antwoorden van de test
6. Adressen

Inleiding

Kinderen gaan, naarmate ze ouder worden, vaker zelfstandig het verkeer in en krijgen dan te maken met vrachtautos en ander zwaar verkeer. Ieder jaar gebeuren er tientallen ongevallen in de dode hoek. Vooral fietsers zijn kwetsbaar.

Daarom is het van belang dat kinderen vanaf ca. 11 jaar weten wat de dode hoek is en hoe zij het beste kunnen handelen als zij een vrachtauto, bus of tractor tegen komen.

Veilig op Weg is een lesprogramma over de dode hoek van vrachtauto's en andere zware voertuigen. Dit programma is ontwikkeld door Veilig Verkeer Nederland (VVN) en Transport en Logistiek Nederland (TLN) op basis van hun jarenlange ervaring met lessen over de dode hoek.

Veilig op Weg is gericht op leerlingen van groep 7 en 8 van het basisonderwijs en leerlingen van de brugklas van het voortgezet onderwijs.

Doel van het programma is om de leerlingen te leren hoe zij moeten handelen als zij in het verkeer te maken krijgen met een vrachtauto of andere grote en zware voertuigen.

De kernboodschap van Veilig op Weg is samengevat in twee vuistregels:

- Vrachtauto? Blijf er rechts en ruim achter.
- Houd meer dan drie meter afstand.

Veilig op Weg bestaat uit drie lesonderdelen:

- Een theorieles, waarin de kinderen met behulp van een dvd en een test leren wat de dode hoek is en wat ze moeten doen als ze in het verkeer een vrachtauto tegenkomen.
- Een les met lesborden, waarbij de leerlingen verkeerssituaties kunnen naspelen.
- Een praktijkles, waarin de leerlingen achter het stuur van een vrachtauto plaatsnemen, om zelf te ervaren wat je vanuit de cabine wel en niet kunt zien. Ook oefenen de leerlingen de twee vuistregels die ze in de theorieles hebben geleerd.

Materialen

Veilig op Weg biedt de volgende materialen:

Voor de organisatoren

- Deel 1 van deze handleiding.
- Bijlage 1 (voorbeeld draaiboek)
- Bijlage 2 (voorbeeld roulatieschema)
- Bijlage 6 (adressen)

Voor de lesgevers

- Deel 2 van deze handleiding.
- Bijlage 4 (checklist voorbereiding les)
- Bijlage 5 (toelichting antwoorden test)

Voor de groepsleerkracht

- Brief met informatie en instructies (bijlage 3, voorbeeldbrief).
- Handleiding bij de lesborden.

Voor de leerlingen

- Interactieve dvd.
- Lesfolder met antwoordstrook.

- Vier lesborden waarmee leerlingen op schaal verkeerssituaties kunnen naspelen, met bijbehorende opdrachtkaarten en een werkblad.
- Poster die de kinderen mee naar huis kunnen nemen, zodat zij hun ouders kunnen informeren over de dode hoek.

Aanvullend materiaal

- www.veilig-op-weg.nl (voor scholieren, leraren, ouders en vrijwilligers)
- www.veilig-op-weg-les.nl (voor de werving van scholen).
- Het magazine, bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in het project.

Handleiding

Deze handleiding bestaat uit twee delen. Deel 1 is bedoeld voor mensen die betrokken zijn bij de organisatie van Veilig op Weg-lessen. Deel 2 is voor degenen die de Veilig op Weg-lessen geven.

Deel 1. Handleiding organisatie

Voor VVN-afdelingen, verkeersouders, TLN-ambassadeurs en andere Veilig op Weg-organisatoren

1.1 Oriëntatie

Wanneer u voor het eerst aan de slag gaat met het organiseren van een Veilig op Weg-les, is het verstandig om allereerst contact te zoeken met het regionale steunpunt van Veilig Verkeer Nederland in uw buurt. De adressen vindt u in bijlage 6.

Bij deze regionale steunpunten is men precies op de hoogte of en wanneer er lesgevers en vrachtauto's beschikbaar zijn en welke kosten zijn gemoeid met hun inzet. Ook kan men u vertellen welke subsidiemogelijkheden er zijn in uw regio of gemeente en welke financiële bijdrage er van een deelnemende school wordt verwacht.

1.2 Werving van een school

Wanneer u weet wat de mogelijkheden zijn, kunt u contact zoeken met scholen. In een gesprek met of brief aan de school, kunt u bijvoorbeeld de volgende punten bespreken:

Waarom aandacht voor de dode hoek?

- Kinderen gaan, naarmate ze ouder worden, vaker zelfstandig het verkeer in en krijgen dan te maken met vrachtwagens en ander zwaar verkeer. Ieder jaar gebeuren er tientallen ongevallen in de dode hoek. Vooral fietsers zijn kwetsbaar.
- Daarom is het van belang dat kinderen van groep 7 en 8 en de brugklas weten wat de dode hoek is en hoe zij het beste kunnen handelen als zij een vrachtauto, bus of tractor tegen komen.

Wat is Veilig op Weg?

- Veilig op Weg is een beproefd lesprogramma, dat al vele jaren met succes wordt uitgevoerd op basisscholen. De les bestaat uit drie onderdelen: (1) een theoriegedeelte, waarin de kinderen twee eenvoudige vuistregels leren, (2) een les met schaalmodellen en (3) een praktijkgedeelte, waarin de kinderen plaatsnemen achter het stuur van een vrachtauto.
- De ervaring leert dat de kinderen diep onder de indruk zijn van de les en dat zij de lesstof en de vuistregels goed onthouden.

Wie geeft les?

- De Veilig op Weg-les wordt gegeven door ervaren lesgevers, doorgaans mensen die zelf op een vrachtauto rijden of hebben gereden.

Wat betekent deelname voor de school?

- Veel scholen voeren het programma om het jaar uit met groep 7 en 8, zodat alle leerlingen aan de beurt komen, zonder dat het al te veel beslag legt op de school.
- Per klas is ca. 2,5 tot 3 uur lestijd nodig, afhankelijk van de groepsgrootte.
- Om het project goed uit te voeren is de actieve medewerking van de leerkracht van groep 7/8 noodzakelijk. Daarnaast wordt van de school verwacht dat zij twee vrijwilligers (verkeersouder, stagiaire etc.) levert, die gedurende de les kunnen assisteren.
- Uitvoering van het project kost de school EUR xxx per klas (bedrag is afhankelijk van de subsidiemogelijkheden in uw regio).

Voor meer informatie kunt u de school verwijzen naar www.veilig-op-weg-les.nl.

1.3 Werkgroep

Wanneer de directie van de school en de groepsleerkracht akkoord gaan, kunt u het beste een werkgroep vormen, die de verdere organisatie ter hand neemt. Idealiter bestaat deze werkgroep uit de leerkracht van groep 7/8, de verkeersouder van de school en een extra vrijwilliger (bijvoorbeeld iemand van de plaatselijke VVN-afdeling).

1.4 Afspraken met de Veilig op Weg-lesgever

Data

Prik met de lesgever enkele data waarop deze beschikbaar is voor de les. Stel daarna zo snel mogelijk met de school de definitieve datum vast. Prik meteen een reservedatum, zodat u een uitwijkmogelijkheid heeft bij zeer slecht weer of calamiteiten.

Wensen

Vraag aan de lesgever wat diens wensen zijn voor het geven van de lessen. Denk aan groepsgrootte voor het praktijkgedeelte (advies: maximaal zes leerlingen), de benodigde tijd voor de praktijkles (advies: 15 tot 20 minuten per groepje van zes leerlingen) en een aantal extra vrijwilligers (advies: twee mensen).

Vergoeding

Maak heldere afspraken over de vergoeding.

Tip: Met hoeveel kinderen naar de vrachtauto?

- ❖ Lesgevers hebben uiteenlopende ideeën over de groepsgrootte bij de praktijkles. Sommigen werken met vier kinderen tegelijk, anderen met zes of zeven kinderen en weer anderen gaan met de halve klas naar buiten, omdat de les anders te lang duurt. VVN adviseert om de praktijkles met maximaal zes kinderen tegelijk te doen. Dan heeft u genoeg aandacht voor de kinderen en blijft de vaart er toch een beetje in.

1.5 Afspraken met de gemeente

Plaats voor de vrachtauto

Overleg met de gemeente (en de school) over een geschikte plek om de vrachtauto neer te zetten.

- Deze plek moet ruim en rustig zijn, zodat de kinderen tijdens de praktijkles veilig rond de hele vrachtauto kunnen lopen.
- Het handigste is om de vrachtauto vlakbij de school te zetten. Dan kunnen de kinderen makkelijk vanuit school naar de auto lopen. Soms is het mogelijk om in overleg met de gemeente een straat in de buurt van de school tijdelijk af te zetten.
- Als er bij de school echt geen veilige plek is om de vrachtwagen neer te zetten, zoek dan een geschikte plek in de buurt. Voordeel kan zijn dat dan meerdere scholen gebruik kunnen maken van de vrachtauto. Een verder weg gelegen plek maakt het brengen en halen van de groepjes kinderen wel tijdrovender en arbeidsintensiever. Als u er met de hele klas heen gaat, moet u zorgen voor een activiteit voor de kinderen die niet aan de beurt zijn.

Vergunning

Vraag - als dat nodig is - een vergunning aan voor het plaatsen van de vrachtauto op de gekozen plek. Maak zonodig ook afspraken over het afzetten van een straat.

Subsidie

Vraag of de gemeente een financiële bijdrage wil leveren aan het project. Gemeenten hebben altijd een subsidiepot voor verkeerseducatie. Het is aan de gemeente om te besluiten waaraan dit geld wordt gespendeerd.

1.6 Afspraken met de school

(dit gedeelte geldt niet voor TLN-ambassadeurs)

Datum

Spreek een datum af voor de les, plus een reservedatum,

Wensen

Wees helder over uw wensen voor de wijze van lesgeven. Bijvoorbeeld:

- Voor de theorieles niet meer dan één klas tegelijk.
- Voor de praktijkles groepjes van maximaal zes kinderen.
- De leerkracht is tijdens de gehele les aanwezig en is eindverantwoordelijk.
- De school zorgt voor twee extra assistenten (ouders of stagiaires), die voorafgaand aan de les aanwezig zijn voor instructie en die gedurende de gehele les beschikbaar blijven. De ene assistent haalt en brengt de groepjes naar de vrachtauto en de ander helpt bij de praktijkles.

Tip

- ❖ In principe wordt de gehele Veilig op Weg-les op één dagdeel gegeven. Het is ook mogelijk om het theoriegedeelte en het praktijkgedeelte los te koppelen en op verschillende dagen te geven. Het voordeel is dat de lesstof wordt herhaald en dus beter zal beklijven. Een andere mogelijkheid is dat de leerkracht - enkele dagen voor de Veilig op Weg-les - de dode hoek alvast ter sprake brengt en de dvd vertoont tot aan de testvragen.

Roulatieschema

Doe hiervoor zelf een voorstel, op basis van het aantal kinderen en de door u gewenste groepsgrootte bij het praktijkgedeelte. Zie ook bijlage 2 voor een voorbeeld van een tijdsschema.

Vorbereiding door de school

- Parkeerplek voor de vrachtauto vrijhouden of -maken.
- Eventueel buurtbewoners informeren.
- Gegevens leveren aan de lesgever (contactpersoon school, aantal groepen en aantal leerlingen per groep, bijzonderheden (bv. kinderen die ongeval hebben meegemaakt).

Medewerking van de leerkracht(en)

U kunt de betrokken groepsleerkracht(en) een brief met daarin een korte toelichting op het Veilig op Weg-project geven en de bijdrage die u van de leerkracht(en) verwacht. In bijlage 3 van deze handleiding vindt u een voorbeeldbrief. In het voorbereidende gesprek kunt u alvast de belangrijkste punten noemen:

Vorbereiding van de les

- Brief met toelichting lezen.
- Lesinstructies lesborden lezen.
- Leerlingen naamkaartje laten maken (prettig voor de lesgever al hij/zij de leerlingen bij naam kan noemen).
- Groepsindeling maken voor de praktijkles.
- Afspeelapparatuur voor dvd klaarzetten.

Tijdens de les

- Zorgdragen voor de orde in de klas.
- Regelen wanneer welke groep naar de vrachtauto gaat.

- De les met de lesborden begeleiden.

Extra

- U kunt de leerkracht vragen om in de periode dat het project loopt voor te lezen uit het boek 'Ontsnapt uit de dode hoek' van Paul van Loon.
- Het is belangrijk dat ook de ouders op de hoogte zijn van Veilig op Weg én van de twee vuistregels. De lesopzet van Veilig op Weg voorziet daarin door middel van de poster die de kinderen mee naar huis kunnen nemen. Daarnaast kunnen de kinderen tijdens een ouderavond een presentatie geven over Veilig op Weg. Ook een stukje in de schoolkrant kan helpen.

1.7 Publiciteit

Het Veilig op Weg-project is zeer geschikt om publiciteit te genereren. Als u en de school dat willen, kunt u een week voor de projectdag een persbericht sturen naar de lokale media (kranten, radio, tv, kabelkrant).

Deel 2 Handleiding lesgever

Voor iedereen die *Veilig op Weg*-lessen geeft.

2.1 Voorbereiden

Een week van tevoren

- Heeft u genoeg informatie over de klas?
 - Aantal kinderen.
 - Ervaring met verkeersongevallen.
 - Bijzonderheden (zoals veel zwaar verkeer in de schoolomgeving).
- Heeft u alle lesmaterialen?
 - De dvd,
 - De vier lesborden (met pionnen, modelauto's en lesbrieven),
 - Voldoende lesfolders (voor elke leerling één exemplaar),
 - Voldoende posters (voor elke leerling één),
 - Eventueel een digitaal fototoestel (voor een foto van de hele klas).
 - Eventuele extra materialen, zoals grote oranje pionnen (om de dode hoek mee aan te geven).
- Bekijk de dvd eventueel nog een keer. Ga na of u alle antwoorden kent van de *Veilig op Weg*-test (zie bijlage 5).

Tip

- ❖ Let op: de dvd werkt goed op een dvd-speler. Bij het afspelen op een computer zijn er soms problemen. Neem dan contact op met de projectleider van VVN of het *Veilig op Weg* secretariaat.

Voorbereiden op de dag zelf

- Parkeer de vrachtauto zo, dat de leerlingen er veilig omheen kunnen lopen. U kunt de vrachtwagen eventueel in een knik parkeren, zodat u goed kunt laten zien hoe de auto uitzwaait en hoe weinig de chauffeur dan nog kan zien via de spiegels. Zet het camerasysteem uit en haal de sleutels uit het contact. Leg eventueel een kleed neer tegen vieze schoenen.
- Spreek kort de hele gang van zaken door met de leerkracht. Weet de leerkracht wat er van hem/haar wordt verwacht? (orde handhaven in de klas, groepen indelen en regelen wie wanneer naar buiten mag, les met de lesborden begeleiden) Weet de leerkracht dat de praktijklessen langer duren dan de lessen met de borden? Vraag of er nog bijzonderheden zijn die u moet weten.
- Spreek de onderlinge taakverdeling af met de vrijwilligers van de school.
- Check of de dvd werkt op de apparatuur van de school. De dvd is interactief. De keuzes kunt u maken via de computer (muisklik) of de afstandsbediening. Probeer dit ter plekke nog even uit. Zet de dvd vervolgens op het startscherm.

2.2 Theorieles (totaal ca. 45 minuten)

Introductieverhaal (ca. 10 minuten)

- Stel uzelf en uw eventuele collega voor en vertel in het kort waarom u op school bent.
- Stel een paar open vragen aan de leerlingen. Zo komt u er achter wat ze al weten. Vraag bijvoorbeeld of er leerlingen zijn die al iets weten over de dode hoek. Laat die leerling als eerste uitleggen wat de dode hoek is. Kinderen leren namelijk veel van elkaar. Vul het verhaal van de leerling zonedig aan. Vraag de andere kinderen of zij wel eens moeilijkheden hebben gehad met een vrachtauto. Geef de kinderen de ruimte hierover te vertellen. Probeer daarna weer een

link naar uw eigen verhaal ('daarom zijn wij hier vandaag, om jullie te leren hoe je veilig kunt gedragen als je een vrachtauto tegen komt').

- Betrek de leerkracht bij de les door ook vragen aan haar/hem te stellen.

Tips: dode hoek aanschouwelijk maken

- ❖ U kunt de dode hoek vóór de vrachtauto inzichtelijk maken, door een leerling op een stoel aan een tafel te zetten. De leerling kan nu niet zien wat er vlak voor die tafel op de grond ligt: dat is de dode hoek vóór de vrachtauto.
- ❖ Om te laten zien wat er met het zicht via de spiegels gebeurt als de vrachtauto een bocht maakt, houdt u een A4-tje als 'spiegel' rechts van uw hoofd. Via die 'spiegel' kunt u de leerlingen achter u zien. Als de vrachtauto draait, draait u met 'spiegel' en al en snappen de leerlingen achter u direct dat zij uit uw zicht verdwijnen.
- ❖ Het uitzwaaien van een vrachtauto kunt u demonstreren door een bezem onder uw arm te nemen en u dan om te draaien.

Tips: omgaan met stoere praatjes

- ❖ U kunt in het stoere verhaal neutraal meegaan en via vragen de leerling er zelf achter laten komen dat het niet slim is wat hij/zij beweert. U kunt ook vragen wat de andere leerlingen er van vinden. Vaak kunnen leerlingen elkaar uitstekend corrigeren.
- ❖ Hoe kleiner de groepjes die naar buiten gaan, hoe meer aandacht en hoe minder gedoe.
- ❖ Maak vooraf afspraken over wat wel en niet mag.
- ❖ 'Wie de meeste herrie maakt, mag als laatste de vrachtwagen in.'
- ❖ Leerkracht kent de leerlingen wel en spreekt ze aan.
- ❖ Probeer te voorkómen dat leerlingen worden weggestuurd. Juist die stoere praatjesmakers zijn vaak roekeloos en dus kwetsbaar in het verkeer en hebben de Veilig op Weg-les hard nodig.

DVD presentatie (ca. 10-15 minuten)

- Draai de dvd tot aan de testvragen. Zet de dvd onderweg eventueel een paar keer stil om toelichting te geven. Bijvoorbeeld:
 - Niet alleen vrachtauto's, maar ook andere grote voertuigen hebben een dode hoek. Vraag de leerlingen om zulke voertuigen te noemen (bussen, tractoren, graafmachines, bestelbusjes).
 - Niet alle vrachtauto's hebben zoveel spiegels en een camera in de cabine. Dat geldt bijvoorbeeld voor veel vrachtauto's die uit het buitenland komen.
 - Waarom is het veilig om drie meter afstand te houden? Soms is dat omdat je dan zichtbaar bent (aan de voorkant van de vrachtauto). En soms omdat je dan tijd hebt om weg te komen als de vrachtauto onverwacht gaat rijden (als je naast of achter de vrachtauto staat).
- Stop de dvd bij het begin van de test.
 - Hebben de leerlingen vragen?
 - Herhaal met de leerlingen de twee vuistregels en vraag of ze de regels kunnen uitleggen.

Tip

- ❖ Terwijl de dvd draait, kunt u op uw gemak de leerlingen observeren. Zo heeft u alvast een idee welke leerlingen tijdens de nabespreking of de praktijkles extra aandacht nodig hebben.

De Veilig op Weg-test (ca. 15 minuten)

- Vertel dat er nu tien vragen komen om te testen of de leerlingen alles hebben begrepen.
- Deel de lesfolder uit en check of alle leerlingen een pen of potlood hebben.
- Draai de hele test. De leerlingen kruisen de antwoorden aan.
- Bespreek daarna iedere vraag met de hele klas. Gebruik daarbij het vragenmenu op de dvd (hoofdstuk 15). Wat is het juiste antwoord? En waarom? In bijlage 5 vindt u een toelichting per vraag.

- Verzamel daarna de antwoordstroken. De lesgever of leerkracht kan de stroken versturen naar TLN, secretariaat Veilig op Weg, Boris Paternaklaan 22-30, 2719 DA Zoetermeer. Eén keer per maand wordt een rugzak verloot onder de inzenders.

Vervolg van de les (5 minuten)

- Vertel wat er nu verder gaat gebeuren: de leerlingen gaan in groepjes naar de vrachtauto. De andere groepjes gaan in de klas aan de slag met de lesborden.
- Maak afspraken met de kinderen over het gedrag buiten: bij elkaar blijven, hoe ga je in en uit de vrachtauto, nergens aan komen.

2.3 Lesborden (ca. 5 tot 10 minuten per bord)

De leerlingen kunnen in groepjes aan de slag met de lesborden. Daarop kunnen zij allerlei verkeerssituaties naspelen. Bij de borden zitten opdrachtkaarten, werkbladen en een docentenhandleiding. De leerkracht begeleidt dit onderdeel van Veilig op Weg.

2.4 Praktijkles (ca. 15 tot 20 minuten per groepje)

Met het eerste groepje leerlingen gaat u naar de vrachtauto.

Rondje om de auto

Het is goed om eerst met alle kinderen een rondje om de vrachtauto lopen. Verwijs daarbij terug naar informatie in de theorieles. U kunt bijvoorbeeld aandacht besteden aan:

- Hoeveel is drie meter? (drie grote stappen of drie trottoirbanden)
- Hoe groot zijn de wielen?
- De fietsenvanger. Wie weet waar die voor dient?
- De laadklep. Waarom kan die zo gevaarlijk zijn?
- Achteruitrijden. Hoe weet je dat een vrachtauto achteruit gaat rijden? Als je vlak achter de auto staat, kun je dan nog weggkomen? Daarom moet je dus drie meter afstand houden.
- De uitlaat.
- De diverse borden en tekens die op de vrachtauto zitten.

Achter het stuur

Als u bij de cabine bent, nogmaals de spelregels uitleggen (in de cabine nergens aankomen, rond de vrachtauto bij elkaar blijven).

- Daarna kunnen de kinderen één voor één (of met twee tegelijk) achter het stuur plaatsnemen. De lesgever kan er naast gaan zitten, of blijft u op de treeplank staan, met het raam open. Laat het kind in de verschillende spiegels kijken en vertel dat de chauffeur steeds in een paar seconden moet beoordelen of alles veilig is. Vertel ook (als dat van toepassing is) dat lang niet alle vrachtauto's zoveel spiegels en camera's hebben als deze auto. Laat met behulp van de kinderen buiten zien waar de dode hoeken zitten.
- De kinderen buiten de vrachtauto gaan eerst vlak voor de vrachtauto staan. Zijn ze zichtbaar voor de chauffeur? Dan doen ze drie grote stappen naar voren tot ze zichtbaar worden. Herhaal de vuistregel: 'Houd meer dan drie meter afstand'. Daarna gaan de leerlingen rechts voor de cabine staan. Kan de chauffeur hen zien? Zo kunnen de leerlingen buiten en achter het stuur nog een paar plekken doornemen: rechts naast, links naast en achter de vrachtauto. Memoreer de vuistregel: 'Blijf er rechts en ruim achter'.
- Hierna kan de volgende leerling achter het stuur plaatsnemen.

Tip

- ❖ Nodig ook de leerkracht uit om achter het stuur te kruipen en te ervaren hoe weinig een vrachtwagenchauffeur kan zien.

Gezamenlijk afronden

Het is goed om het bezoek aan de vrachtwagen gezamenlijk af te sluiten. Dat kan bijvoorbeeld met een simulatieoefening.

- De kinderen gaan ca. 20 meter rechts achter de vrachtauto staan en doen of ze komen aanfietsen. Vertel dat de vrachtauto aan komt rijden bij een verkeerslicht en dat de leerlingen moeten bepalen waar ze moeten stoppen.
- De begeleider staat ter hoogte van de cabine en speelt voor verkeerslicht. Voordat de kinderen bij de achterkant van de vrachtauto zijn, springt het verkeerslicht op rood.
- Kijk of de kinderen op de juiste plaats (rechts achter de vrachtauto) stoppen.
- Herhaal de vuistregel 'Blijf er rechts en ruim achter' en vraag of de leerlingen kunnen uitleggen waarom ze dat moeten doen.

Terwijl de chauffeur en één assistent hiermee bezig zijn, haalt de andere assistent het volgende groepje kinderen alvast uit de klas.

2.5 Afronding in de klas (10 tot 15 minuten)

Als alle leerlingen een bezoek hebben gebracht aan de vrachtauto, kunt u de les in de klas afronden. Hebben de leerlingen nog vragen? Wat hebben ze van deze les geleerd? Herhaal samen nog één keer de twee vuistregels.

Vraag of ze na schooltijd aan hun ouders willen vertellen wat ze hebben geleerd. Want ook veel volwassenen weten niet goed wat ze moeten doen als ze in het verkeer een vrachtauto tegenkomen. Geef iedere leerling een poster om thuis te laten zien.

Als extra activiteit kunt u een foto maken van de hele groep en deze doormailen naar vow@tln.nl. Na drie dagen staat de foto op www.veilig-op-weg.nl. De foto is een manier om de leerlingen naar de website te lokken, met de bedoeling dat de les daardoor wordt verlengd.

Bijlage 1

Voorbeeld draaiboek organisatie

Tijd	Actie	Door wie	Opmerkingen
Zes maanden tevoren	Oriëntatie op mogelijkheden bij VVN-regionaal steunpunt.	Verkeersouder, VVN-afdeling, TLN-ambassadeur.	
	Project aankaarten bij school	Verkeersouder, VVN-afdeling, TLN-ambassadeur.	
	Werkgroep vormen		
Drie maanden tevoren	Lesgever zoeken. Afspraken over data, wensen en vergoeding.	Werkgroep	
	Gemeente benaderen. Overleg over parkeerplek, vergunning en subsidie	Werkgroep	
	Met school datum vastleggen. Geschikte parkeerplek zoeken.	Werkgroep i.s.m. school en lesgever	
Twee maanden tevoren	Bij gemeente vergunning en ev. subsidie aanvragen.	Werkgroep	
	Afspraken met lesgever en school vastleggen.	Werkgroep	
Eén maand tevoren	Roulatieschema maken. Wensen voor de les naar school sturen.	Werkgroep	
	Persbericht opstellen	Werkgroep	
	Lesmateriaal bestellen.	Werkgroep	
Week tevoren	Afspraken school en lesgever bevestigen	Werkgroep	
	Persbericht opsturen.	Werkgroep	
	Materiaal checken (zie checklist bijlage 4) .	Lesgever	
Dag van de praktijkles	Zie checklist bijlage 4	Lesgever	

Bijlage 2

Voorbeeld roulatieschema Veilig op Weg-les

45 minuten theorieles
10 minuten per groep per lesbord
20 minuten per groep per praktijkles.
15 minuten afronding.

Klas met 30 leerlingen.
Vijf groepjes van zes leerlingen.
Totale lestijd inclusief pauze 3 uur.

Klas met 24 leerlingen.
Vier groepjes van zes leerlingen.
Totale lestijd, inclusief pauze 2 uur en 40 minuten.

9.00 - 9.45 uur	hele klas, theorieles				
	groep 1	groep 2	groep 3	groep 4	groep 5
9.45 - 9.55	praktijk	bord 2	bord 3	bord 4	bord 1
9.55 - 10.05	praktijk	bord 3	bord 4	bord 1	bord 2
10.05 - 10.15	bord 4	praktijk	bord 1	bord 2	bord 3
10.15 - 10.25	bord 1	praktijk	bord 2	bord 3	bord 4
10.25 - 10.45	pauze	pauze	pauze	pauze	pauze
10.45 - 10.55	bord 3	bord 4	praktijk	zelfstandig werken	zelfstandig werken
10.55 - 11.05	bord 2	bord 1	praktijk	zelfstandig werken	zelfstandig werken
11.05 - 11.15	zelfstandig werken	zelfstandig werken	zelfstandig werken	praktijk	zelfstandig werken
11.15 - 11.25	zelfstandig werken	zelfstandig werken	zelfstandig werken	praktijk	zelfstandig werken
11.25 - 11.35	zelfstandig werken	zelfstandig werken	zelfstandig werken	zelfstandig werken	praktijk
11.35 - 11.45	zelfstandig werken	zelfstandig werken	zelfstandig werken	zelfstandig werken	praktijk
11.45 - 12.00	hele klas, afronding				

Voorbeeld brief aan leerkracht

Beste [naam leerkracht],

Op [dag, datum, tijd] komt er een *Veilig op Weg*-team in uw klas. Samen met u bieden wij de leerlingen dan een complete *Veilig op Weg*-les aan, waarin zij leren wat de dode hoek is en hoe zij het beste kunnen handelen als zij een vrachtauto, bus of tractor op straat tegen komen.

Waarom les over de dode hoek?

Kinderen gaan, naarmate ze ouder worden, vaker zelfstandig het verkeer in en krijgen dan te maken met vrachtwagens en ander zwaar verkeer. Ieder jaar gebeuren er tientallen ongevallen in de dode hoek. Vooral fietsers zijn kwetsbaar.

Daarom is *Veilig op Weg* ontwikkeld: een lesprogramma over de dode hoek van vrachtauto's en andere zware voertuigen. Dit programma is een gezamenlijk project van Veilig Verkeer Nederland (VVN) en Transpost en Logistiek Nederland (TLN). *Veilig op Weg* is gericht op leerlingen van groep 7 en 8 van het basisonderwijs en leerlingen van de brugklas van het voortgezet onderwijs. De les wordt verzorgd door [namen van de lesgevers], ervaren Veilig op Weg-lesgevers.

Wat houdt Veilig op Weg in?

Doel van het programma is om de leerlingen te leren hoe zij moeten handelen als zij in het verkeer te maken krijgen met een vrachtauto en andere grote voertuigen. De kernboodschap van *Veilig op Weg* is samengevat in twee vuistregels:

- Vrachtauto? Blijf er rechts en ruim achter.
- Houd meer dan drie meter afstand.

Veilig op Weg bestaat uit drie lesonderdelen:

1. Een theorieles, waarin de kinderen met behulp van een dvd en een test leren wat de dode hoek is en wat ze moeten doen als ze in het verkeer een vrachtauto tegenkomen.
2. Een les met lesborden, waarbij de leerlingen verkeerssituaties kunnen naspelen.
3. Een praktijkles, waarin de leerlingen achter het stuur van een vrachtauto plaatsnemen, om zelf te ervaren wat je vanuit de cabine wel en niet kunt zien.

Wat is uw rol?

Voor een goed verloop van de les hebben wij uw hulp hard nodig. Wij verwachten van u de volgende bijdragen:

Vorbereiding op de les:

- De lesinstructies voor de lesborden lezen (lesonderdeel 2).
- Leerlingen naamkaartje laten maken (prettig voor de lesgever als hij/zij de leerlingen bij naam kan noemen).
- Leerlingen alvast indelen in groepjes van [aantal leerlingen].
- Afspeelapparatuur voor de dvd klaar zetten.
- Eventueel voorlezen uit het boek 'Ontsnapt uit de dode hoek' van Paul van Loon.

Tijdens de les:

- Zorgdragen voor de orde in de klas.
- De lessen met de lesborden (lesonderdeel 2) begeleiden.
- Regelen welk groepje wanneer naar de vrachtauto mag. Als bijlage bij deze brief vindt u het lesrooster voor uw klas.

- Zorgen dat de leerlingen die klaar zijn (of nog wachten op de praktijkles) voor zichzelf kunnen werken.

Meer informatie over *Veilig op Weg* vindt u op www.veilig-op-weg.nl. Met vragen over de Veilig op Weg-les in uw klas kunt u terecht bij [naam contactpersoon].

Graag tot ziens op [dag en datum van de les].

[naam / namen lesgever(s)]

Bijlage 4

Checklist voorbereiding les

Formele afspraken

- Is bekend waar de vrachtauto mag staan?
- Is er een vergunning voor het parkeren van de vrachtauto?

Materiaal

- Dvd
- Lesfolders
- Lesborden met toebehoren
- Posters
- Eventueel extra materiaal (pionnen etc.)

Vrachtauto

- Haal losse of kwetsbare spullen uit de cabine.
- Leg eventueel een kleed in de vrachtauto, tegen modderschoenen.

Op school

- Vrachtauto goed neerzetten. Camerasysteem uitschakelen.
- Kennismaken met schoolhoofd en leerkrachten.
- Les doornemen met de leerkracht.
- Taken met leerkracht doornemen:
 - Bij de theorieles zorgdragen voor orde in de klas.
 - Regelen welk groepje wanneer naar de praktijkles gaat.
 - Begeleiden van de les met de lesborden.
- Taken met de twee assistenten doornemen.
 - Begeleiding van de kinderen rond de vrachtauto.
 - Ophalen van de groepjes uit de klas.

In de klas

- Doet de dvd het?
- Staat het geluid goed?
- Zet de dvd op het startscherm.
- Kunnen alle leerlingen de dvd goed zien?
- Lesfolders klaarleggen.

Bijlage 5

Toelichting op de antwoorden van de test

Vraag 1 = C

Zie vuistregel 1. Rechts achter de vrachtauto sta je veilig. Als de vrachtauto nu weggrijdt, kan jij daarna de kruising veilig oversteken en krijg je niet te maken met de vrachtauto.

Als je wel naar voren zou rijden en naast de vrachtauto gaat staan, kan de chauffeur je niet zien.

Vraag 2 = D

Houd meer dan 3 meter afstand. Je hebt dan zeker een veilige afstand tot de vrachtauto. Het rode vlak geeft de 3 meter om de vrachtauto aan. Dit is een vereenvoudiging van de vroegere tekening met de verschillende dode hoeken. Die was voor veel kinderen te ingewikkeld.

Vraag 3 = A

Je stopt achter de vrachtauto, ongeacht of er al fietsers naast de vrachtauto staan.

Chauffeurs die aan komen rijden, tellen vaak het aantal fietsers dat al staat te wachten. Ze rijden pas weg, als ze al die fietsers hebben zien wegfietsen.

Als jij er later bij komt staan, is de kans groot dat de chauffeur jou niet heeft gezien en gaat rijden voordat jij bent weggefietsd.

Vraag 4 = C

De chauffeur stuurt eerst een beetje naar links, zodat hij/zij daarna beter de bocht naar rechts kan maken. Dat is nodig omdat de draaicirkel van een vrachtauto heel groot is.

Vraag 5 = A

Je stond al te wachten voordat de vrachtauto aan kwam rijden. De chauffeur heeft je in principe gezien, maar je houdt de vrachtauto wel goed in de gaten voor je eigen veiligheid (net zoals je ook ander verkeer goed in de gaten houdt).

Vraag 6 = B

Alle grote voertuigen hebben een dode hoek, dus niet alleen vrachtauto's. Als fietser kún je trouwens ook een dode hoek hebben, bijvoorbeeld als je een capuchon op hebt.

Vraag 7 = D

De fietser rijdt op het fietspad, houdt dus voldoende afstand van de vrachtauto en hoeft dus niet rechts achter de vrachtauto te blijven wachten.

Vraag 8 = B

Vijf meter afstand houden is veilig. De vuistregel zegt: 'Houd minimaal 3 meter afstand'. Meer afstand houden is goed, minder is niet veilig.

Vraag 9 = B

Bij A en C is de vrachtauto aan het rijden, dan is het niet veilig om er zomaar langs te rijden.

Bij D ga je af op een aanname dat de chauffeur je gezien heeft. Dat weet je nooit zeker.

Alleen als de vrachtauto geparkeerd staat, kan je er veilig langs fietsen.

Vraag 10 = D

Zie ook vraag 1. Als je aan komt rijden bij een kruising, blijf je altijd rechts en ruim achter de vrachtauto wachten, ongeacht of die rechtdoor wil of af wil slaan.

Bijlage 6

Adressen

TLN, secretariaat Veilig op Weg
Boris Paternaklaan 22-30
2719 DA Zoetermeer

Veilig Verkeer Nederland
Regionaal Steunpunt Groningen
Sylvie de Jong
T 050 318 51 11
s.de.jong@vvn.nl

Veilig Verkeer Nederland
Regionaal Steunpunt Friesland
Sandra Baars
T 0512 27 04 85
s.baars@vvn.nl

Veilig Verkeer Nederland
Regionaal Steunpunt Drenthe
Eeske Verhallen
T 059 231 24 99
e.verhallen@vvn.nl

Veilig Verkeer Nederland
Regionaal Steunpunt Oost
(Gelderland, Overijssel en Flevoland)
Cindy Esseling
T 0575 51 91 96
c.esseling@vvn.nl

Veilig Verkeer Nederland
Regionaal Steunpunt Brabant
Mirjam Lommerse
T 073 657 06 66
m.lommerse@vvn.nl

Veilig Verkeer Nederland
Regionaal Steunpunt Limburg
Dave van Bogaert
T 050 318 51 11
d.van.bogaert@vvn.nl

Veilig Verkeer Nederland
Regionaal Steunpunt Zeeland
Bas Vroonland
T 0118 64 25 56
s.vroonland@vvn.nl

Veilig Verkeer Nederland
Regionaal steunpunt West
(Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht)
088 -524 88 38
steunpuntwest@vvn.nl

